

Energiatehokkuussopimuksen ja sitoumusten tilanne Suomen kunnissa

Okariina Rauta, Motiva

Tausta

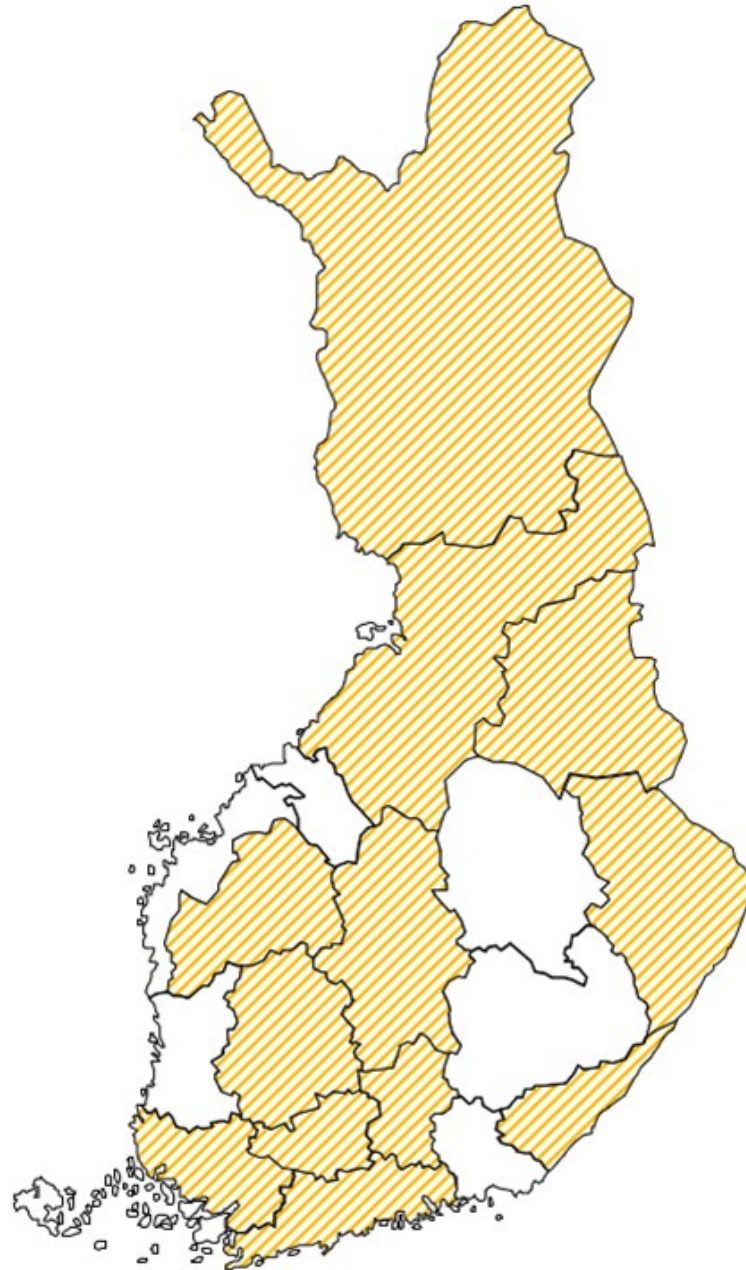

- Diplomityö, LUT
- Toteutus syksy 2016 - kevät 2018
- Tavoitteena saada käsitys kunta-alan energiatehokkuussopimuksen vaikuttavuudesta ja kipupisteistä sekä kartoittaa energiatehokkuutta edistävien sitoumusten tilanne Suomen kunnissa.
- Tutkimus rajattiin käsittelemään kunta-alan energiatehokkuussopimusta ja kunnissa olemassa olevia energiatehokkuustoimia edistäviä sitoumuksia.
- Tutkimuksessa käsiteltiin yhteensä 14 sitoumusta

Tutkimukseen valittujen kuntien kriteerit:

- Sijainti
- Kunnan koko asukasluvun mukaan
- Kunnan aktiivisuus – passiivisuus

Maakunnat merkattu oranssilla poikkiviivalla, joissa valitut haastatellut kunnat.

Haastatteltavat	Henkilön tehtävä		Vastuualue		Sukupuoli		Kunta sitoumuskentällä		Kuntakoko	Haastattelun ajankohta
E=testihaastattelu, H=teemahaastattelu	Esimies	Asiantuntija	KETS	Muut sitoumukset	Nainen	Mies	Aktiivinen	Passiivinen	(I-V)	
E1a yhteinen	x		x			x	x		V	Marraskuu 2016
E1b haastattelu	x			x	x		x		V	Marraskuu 2016
E2a yhteinen	x		x			x		x	IV	Marraskuu 2016
E2b haastattelu	x			x	x			x	IV	Marraskuu 2016
H3a	x		x		x		x		V	Tammikuu 2017
H3b	x			x		x	x		V	Tammikuu 2017
H4a1		x	x			x	x		II	Tammikuu 2017
H4a2		x	x			x	x		II	Tammikuu 2017
H4b	x			x	x		x		II	Tammikuu 2017
H5a		x	x			x		x	V	Tammikuu 2017
H5b	x			x		x		x	V	Tammikuu 2017
H6a	x		x			x		x	IV	Tammikuu 2017
H6b		x		x	x			x	IV	Tammikuu 2017
H7a		x	x			x	x		V	Tammikuu 2017
H7b	x			x		x	x		V	Tammikuu 2017
H8a		x	x			x	x		V	Tammikuu 2017
H8b1		x		x	x		x		V	Tammikuu 2017
H8b2	x		x	x	x		x		V	Tammikuu 2017
H9a1	x		x			x	x		IV	Tammikuu 2017
H9a2		x	x			x	x		IV	Tammikuu 2017
H9b	x			x	x		x		IV	Tammikuu 2017
H10a	x		x			x		x	V	Tammikuu 2017
H10b		x		x	x			x	V	Tammikuu 2017
H11a		x	x			x		x	II	Tammikuu 2017
H11b		x		x	x			x	II	Tammikuu 2017
H12 a+b	x		x	x		x	x		I	Tammikuu 2017
H13a1	x		x			x	x		III	Tammikuu 2017
H13a2		x	x			x	x		III	Tammikuu 2017
H13b		x		x		x	x		III	Tammikuu 2017
H14a	x		x			x		x	I	Helmikuu 2017
H14b		x		x	x			x	I	Helmikuu 2017
H15a	x		x			x		x	III	Helmikuu 2017
H15b	x			x		x		x	III	Helmikuu 2017
31 erillistä haastattelua	19	14	19	16	12	21	19	14		

Okariina Rauta, Motiva

Tutkimukseen valitut haastateltavat kunnat

Kunta-koko	Asukasmäärä	Haastatellut kunnat (kpl)	Joista: Aktiivinen	Passiivinen
I	alle 5 000	2	1	1
II	5 000 - 10 000	2	1	1
III	10 001 - 20 000	2	1	1
IV	20 001 - 50 000	3	1	2
V	yli 50 000	6	4	2

Haastatelleet kunnat kattoivat 1 260 217 asukasta.

Haastattelun teemakokonaisuudet muodostuivat seuraavista kysymyksistä

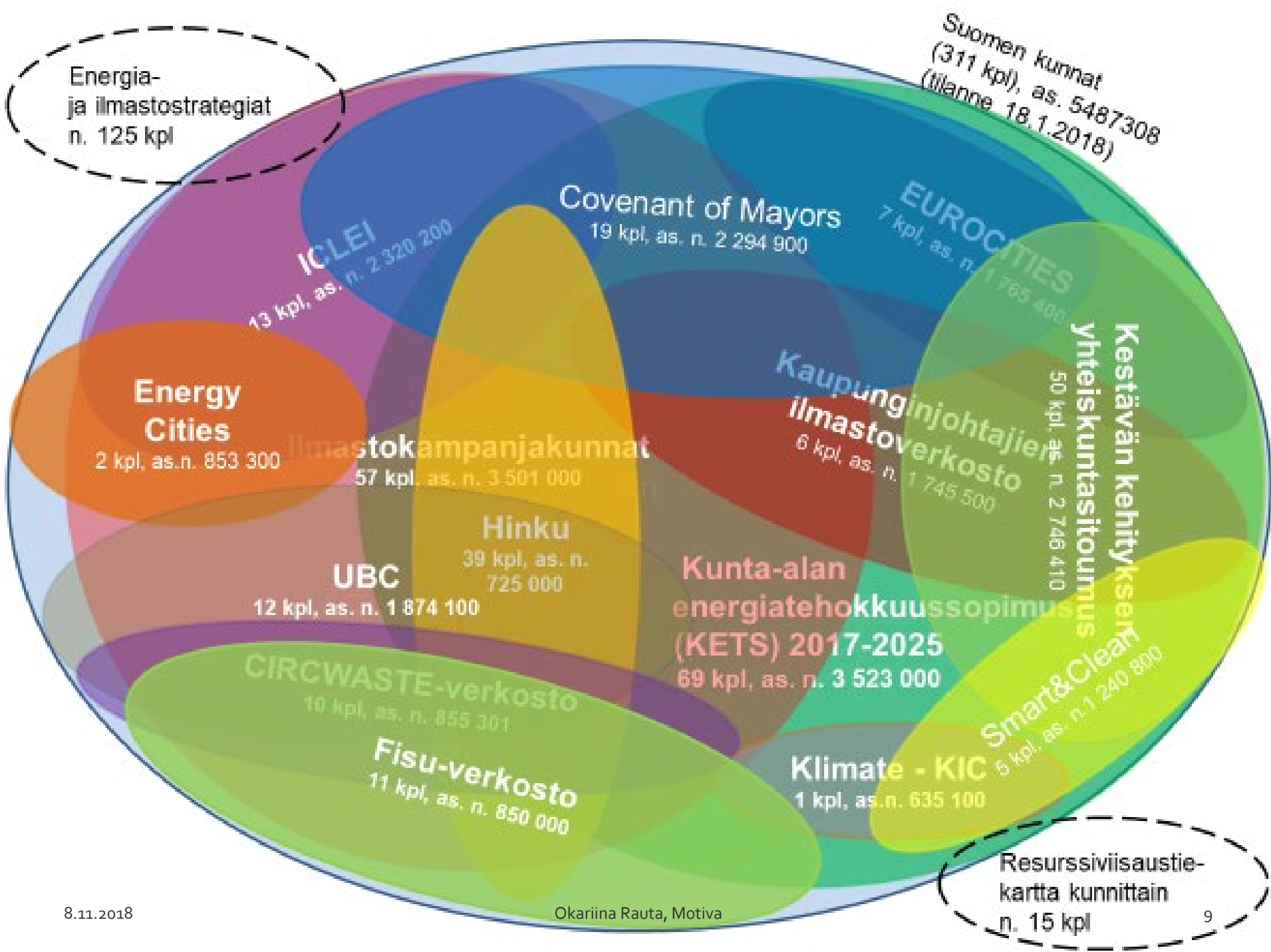
1. Haastateltavan taustatiedot
2. Kunta-alan energiatehokkuussopimus (KETS). Kunta-alan energiatehokkuussopimuksesta oli listattuna tarkentavia kysymyksiä, jotka käsiteltiin haastateltavien kanssa.
 - Liittymisen taustat
 - Sopimustoiminnan organisointi (oletus, että kunta on liittynyt sopimukseen)
 - Sopimustoiminnan hyödyt (oletus, että kunta on liittynyt sopimukseen)
 - Sopimustoiminnan haasteet/ongelmat (oletus, että kunta on liittynyt sopimukseen)
 - Sopimustoiminnan linkittyminen kunnan muihin energia- ja ilmastositoumuksiin /-toimintaan
 - Oletteko käyttäneet sopimustoimintatyönne yhteydessä energiatehokkuuden tehostamissuunnitelmaa?
 - Mitä ajatuksia sinulla on aiheesta sopimustoiminnan kehittäminen?
 - Sopimukseen liittyminen (kunnalle, joka ei ole mukana sopimuksessa)
3. Energiatehokkuutta edistävät sitoumusten tilanne kunnassanne, jota oli avattu vielä tarkentaville kysymyksillä:
 - Nykytilanne
 - Organisointi ja vastuutus
 - Hyödyt
 - Haasteet
 - Toimenpiteet jatkossa
 - Viestintä
4. Yleistä energiatehokkuuden edistämisestä kunnassanne
 - Strateginen energia- ja ilmastotyö
 - Energia- ja ilmastoasioiden vaikuttavuuden tunnistaminen
 - Energiatehokkuustyön toteuttaminen
 - Valtakunnalliset näkökulmat
5. Vapaata palautetta

Sitoumukset

Energia-
ja ilmastostrategiat
n. 125 kpl

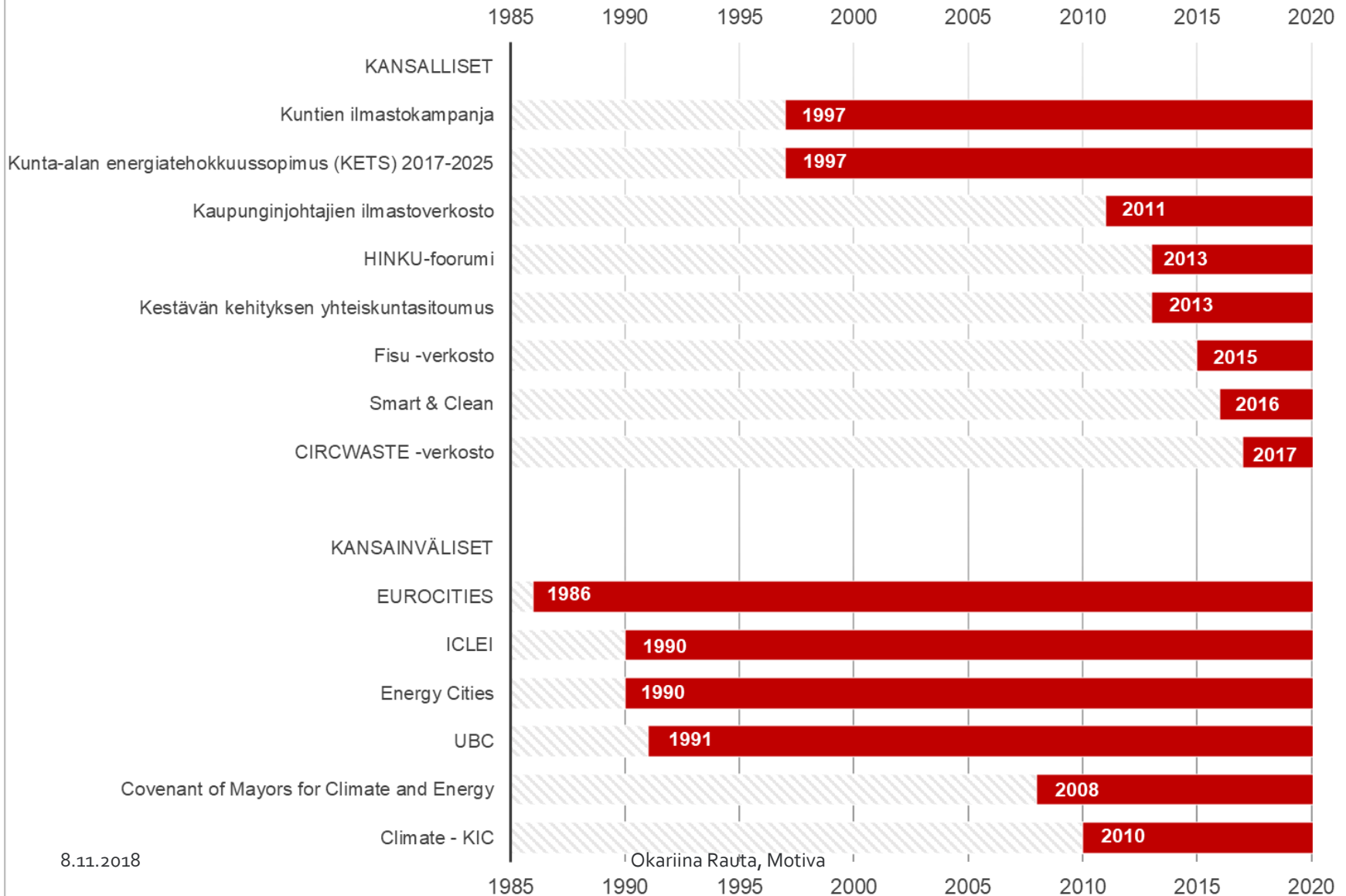
Suomen kunnat
(311 kpl), as. 5487308
(tilanne 18.1.2018)

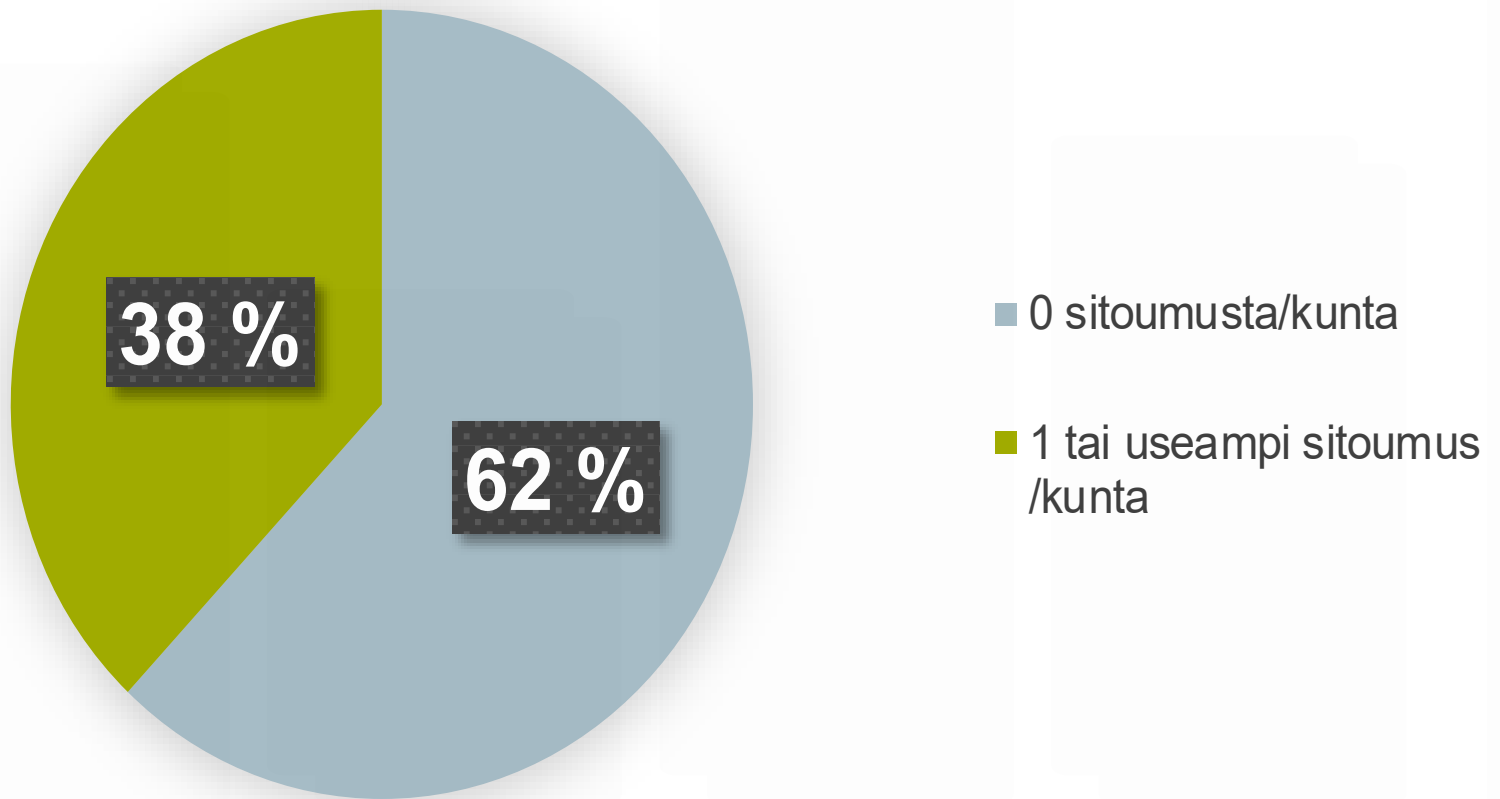
Resurssiviisaustie-
kartta kunnittain
n. 15 kpl

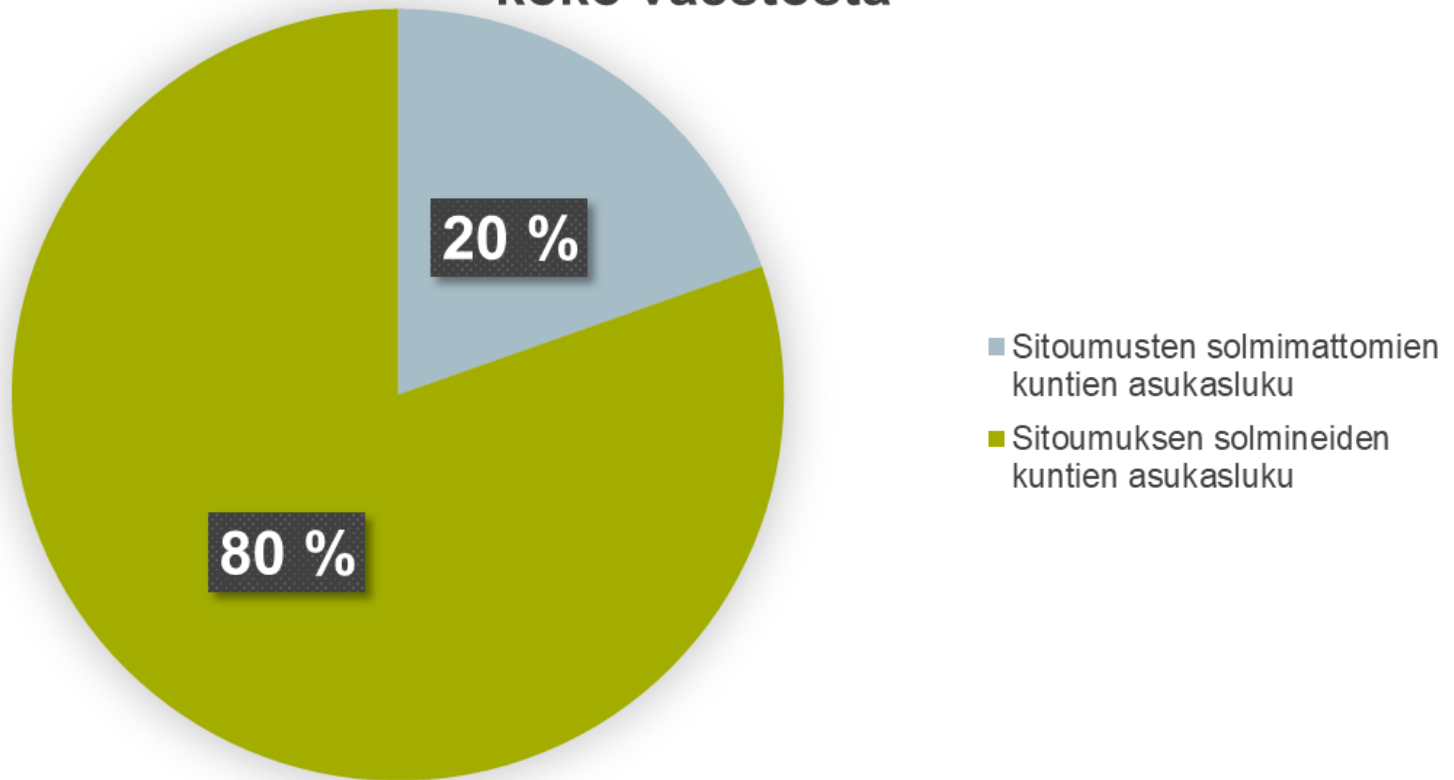
Sitoumusten aloitusajankohdat vuosijanalla

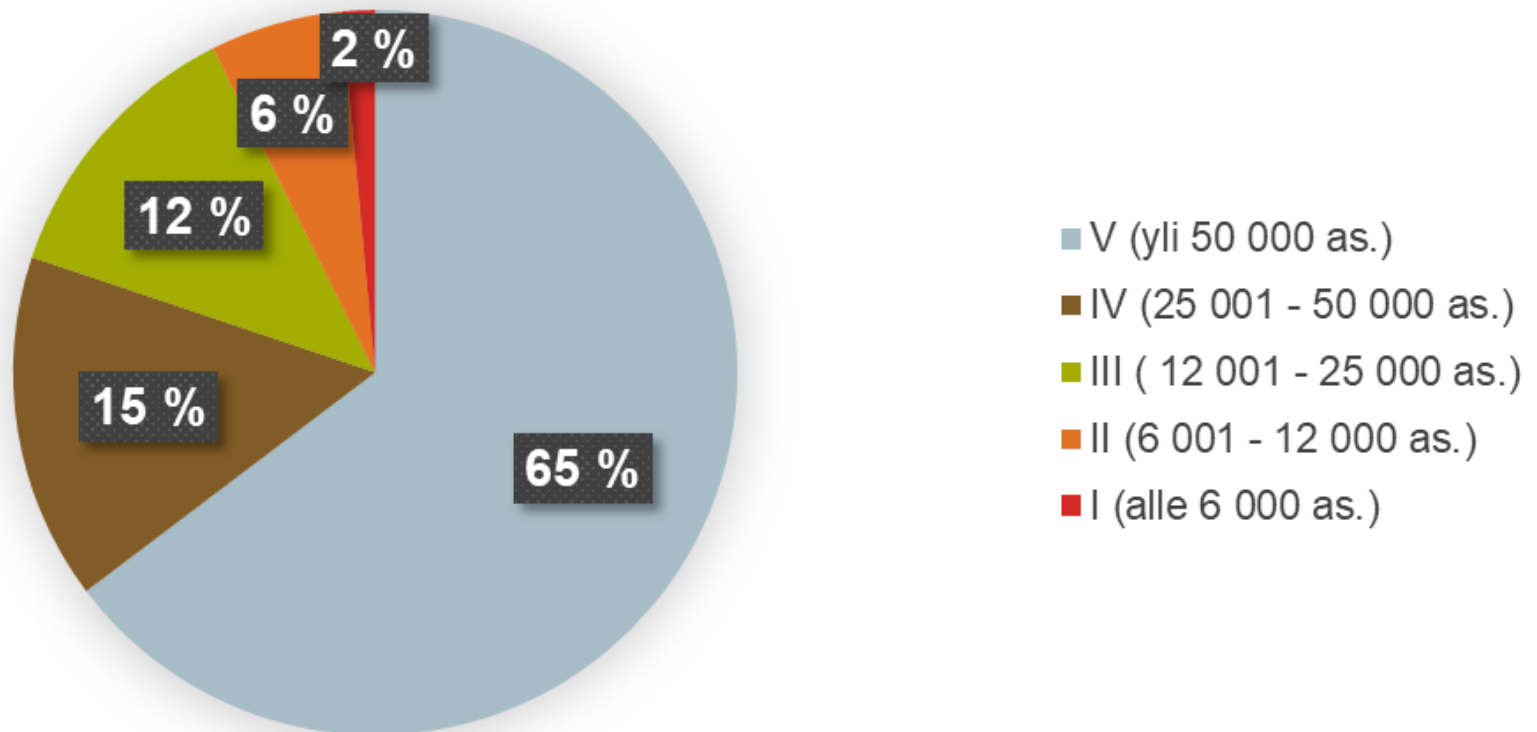
Sitoumuksen solmineet kunnat (%)

Sitoumusten solmineiden kuntien asukasluku koko väestöstä

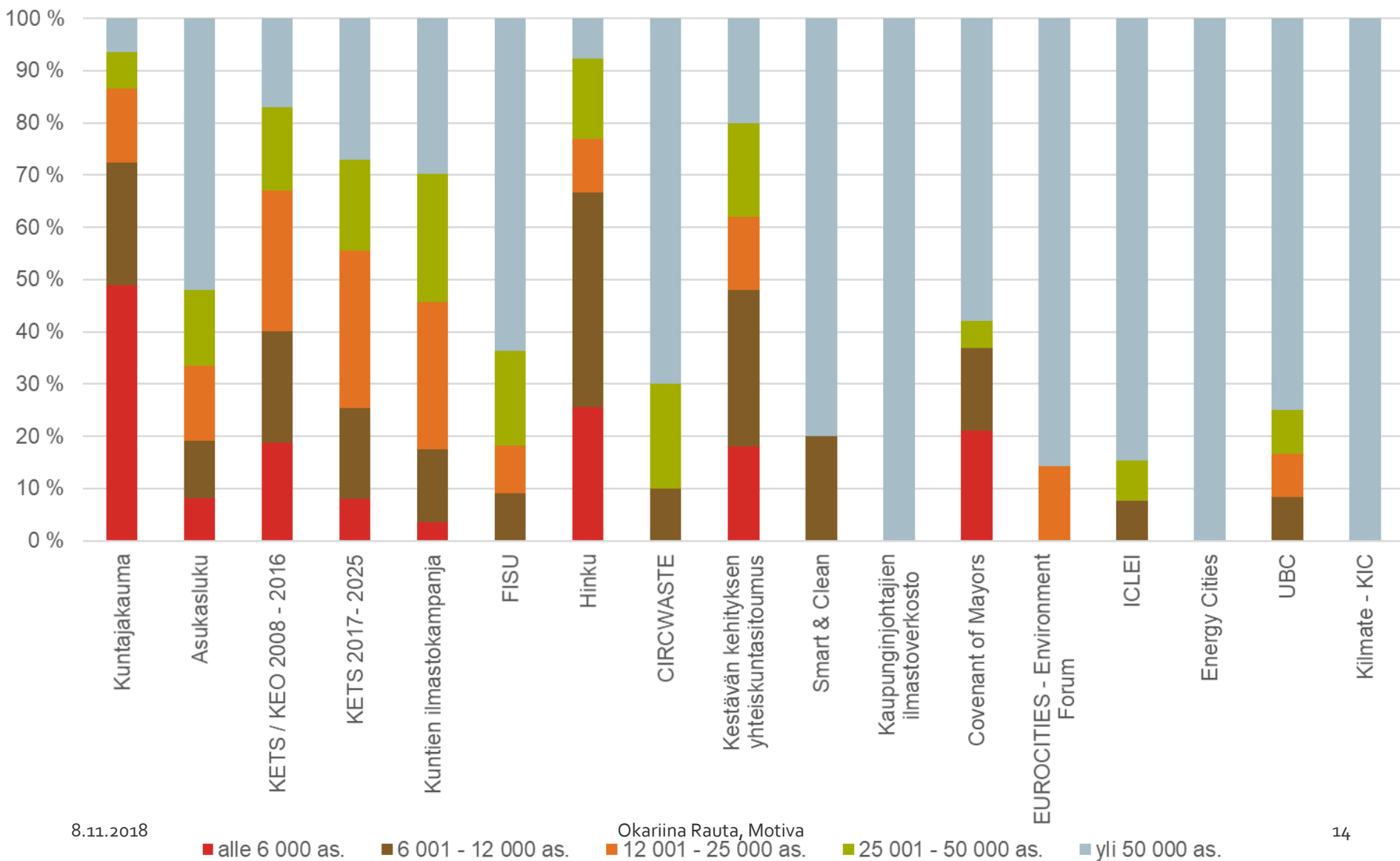

Sitoumuksen solmineiden kuntien jakautuminen kuntakokoluokittain asukasmäärän mukaan

Sitoumusten jakautuminen kuntien asukasmäärän mukaan

Sitoumus	Taso			Toiminta								Mukana olevat kunnat (lkm)*					
	KV	EU	Kansallinen	Alkanut	Substanssi- alue	Sis. energia- tehokkuus **	Maksullinen	Ilmainen	Sitova tavoite	Raportointi- velvollisuus	Koordinointi- taho	I	II	III	IV	V	Yht.
Kuntien ilmastokampanja	-	-	X	1997	ilmasto	XX	-	X	-	-	Kuntaliitto	2	8	16	14	17	57
Kunta-alan energiatehokkuussopimus (KETS) 2017-2025	-	-	X	1997	energia	XXX	-	X	X	X	Energiavirasto/Motiva	5	11	19	11	17	63
Hinku-foorumi	-	-	X	2013	ilmasto	XX	-	X	X	X	SYKE	10	16	4	6	3	39
Fisu -verkosto	-	-	X	2015	resurssiviisaus	XX	X (alkaan 2019)	X	X	-	Motiva ja SYKE	0	1	1	2	7	11
Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus	-	-	X	2013	kestävä keitys	X	-	X	X	X	valtio	9	15	7	9	10	50
CIRCWASTE -verkosto	-	-	X	2017	kiertotalous, erityisesti jäte	X	-	X	X	X	SYKE	0	1	0	2	7	10
Kaupunginjohtajien ilmastoverkosto	-	-	X	2011	ilmasto	XX	-	X	-	-	Verkoston kunnat	0	0	0	0	6	6
Smart & Clean	-	-	X	2016	cleantech	X	X	-	-	-	Smart&Clean säätiö	0	1	0	0	4	5
Covenant of Mayors for Climate and Energy	X	X	-	2008	ilmasto	XX	-	X	X	X	COM - organisaatio	4	3	0	1	11	19
ICLEI	X	X	-	1990	kestävä kehitys	X	X	-	-	X	ICLEI - organisaatio	0	1	0	1	11	13
EUROCITIES	-	X	-	1986	kestävä kehitys	X	-	X	-	-	EUROCITIES - organisaatio	0	0	1	0	6	7
Energy Cities	-	X	-	1990	energia, ilmastonmuutos	XXX	X	-	-	X	Energy Cities - organisaatio	0	0	0	0	2	2
UBC	-	X	-	1991	hyvinvointi, elinvoimaisuus	X	X	-	X	X	UBC - organisaatio	0	1	1	1	9	12
Climate - KIC	-	X	-	2010	ilmasto	XX	-	X	-	-	Climate - KIC - organisaatio	0	0	0	0	1	1
Yhteensä (kpl)																	
14	2	6	8	ka 2003		ka XX	5/14	10/14	7/14	8/14		30	58	49	47	111	295

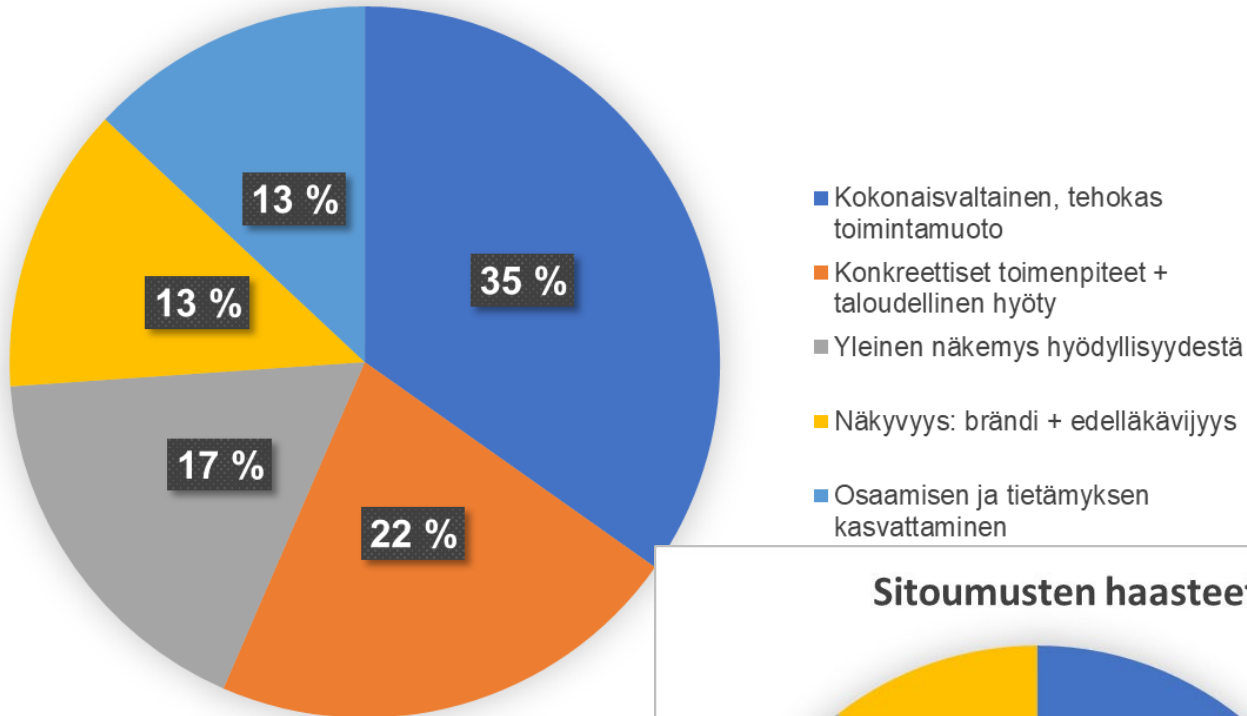
* Kuntakokoja kauma asukasmäärän mukaan Kuntaliiton kuntajaottelun mukaisesti: I (alle 6000 as.), II (6001 -12 000 as.), III (12 001 - 25 000 as.), IV (25 001 -50 000 as.), V (yli 50 000 as.)

Okariina Rauta, Motiva

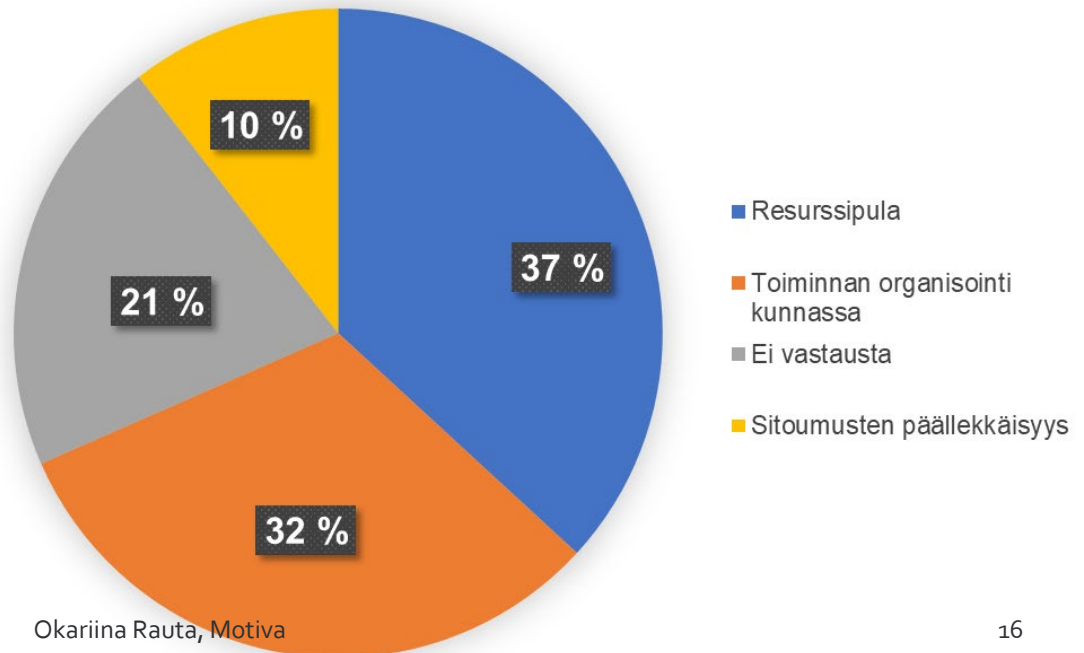
** Energiatehokkuus sisältää sitoumuksen substanssialueeseen vähän (X), samassa suhteessa muihin sitoumuksen muihin osa-alueisiin (XX), täysin (XXX)

Sitoumusten hyödyllisyys - keskeiset tekijät

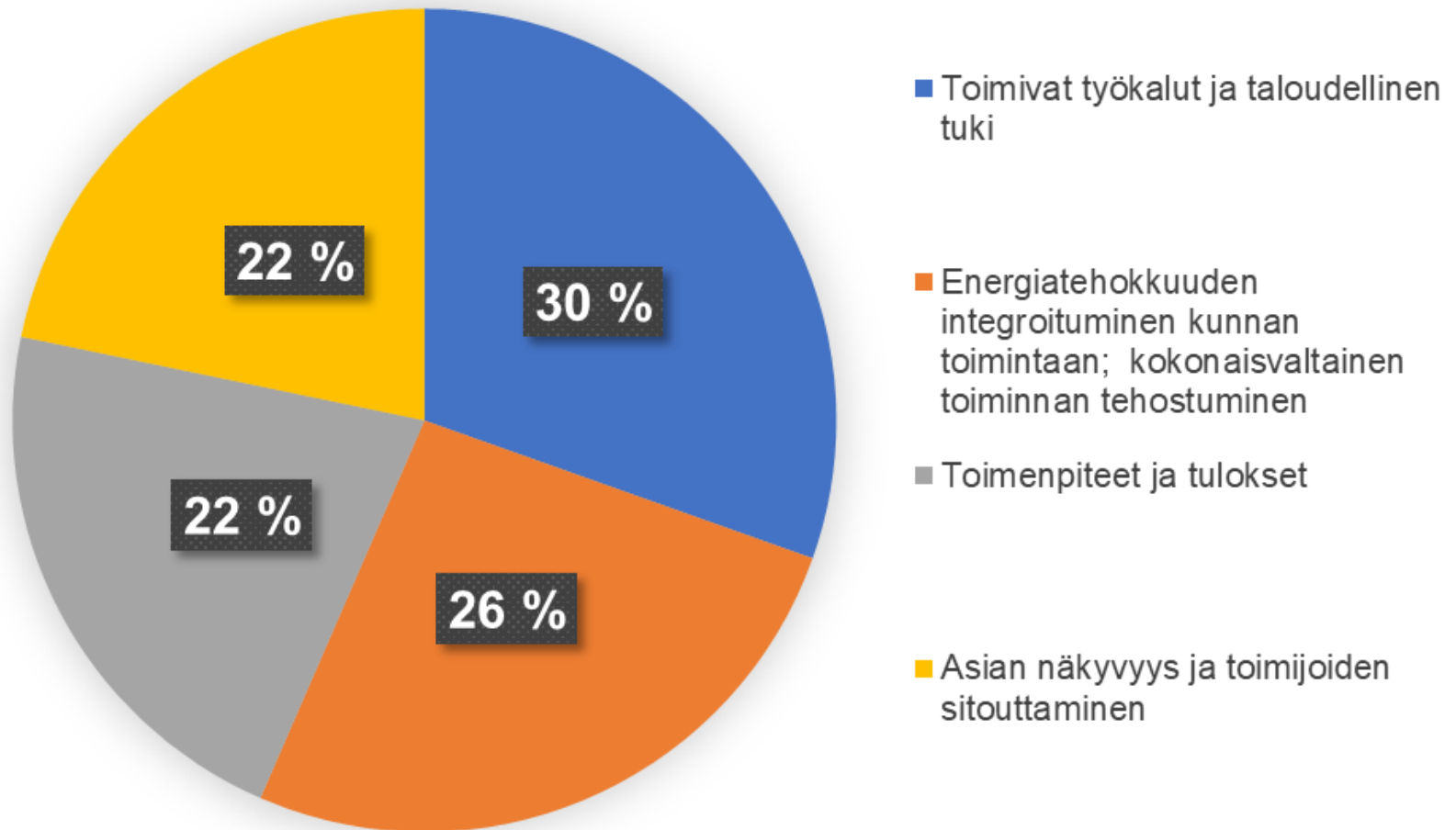
Sitoumusten haasteet - keskeiset tekijät

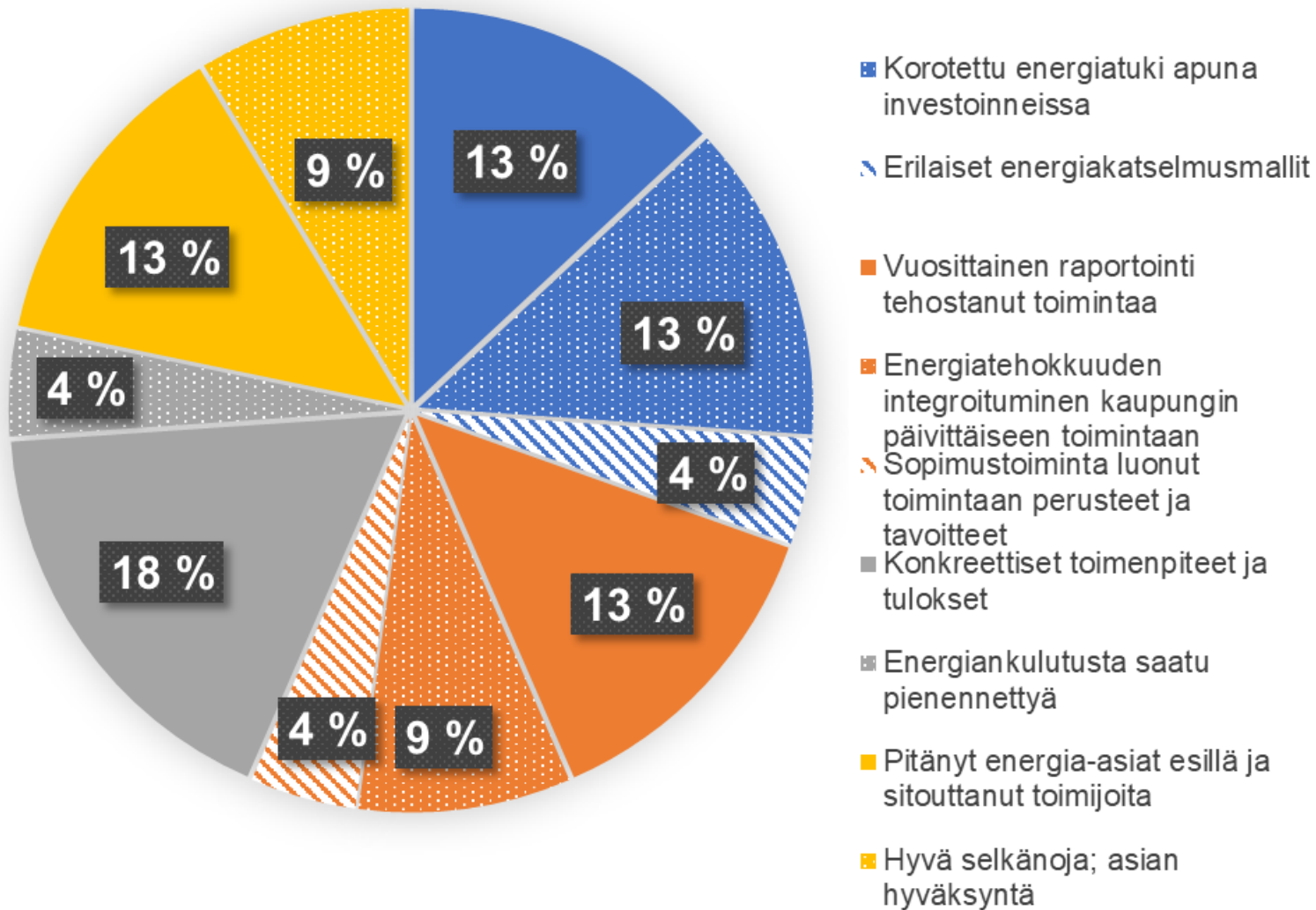

Kunta-alan energiatehokkuus- sopimus

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen hyödyt - keskeiset tekijät

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen hyödyt

Haastateltavien sitaatteja

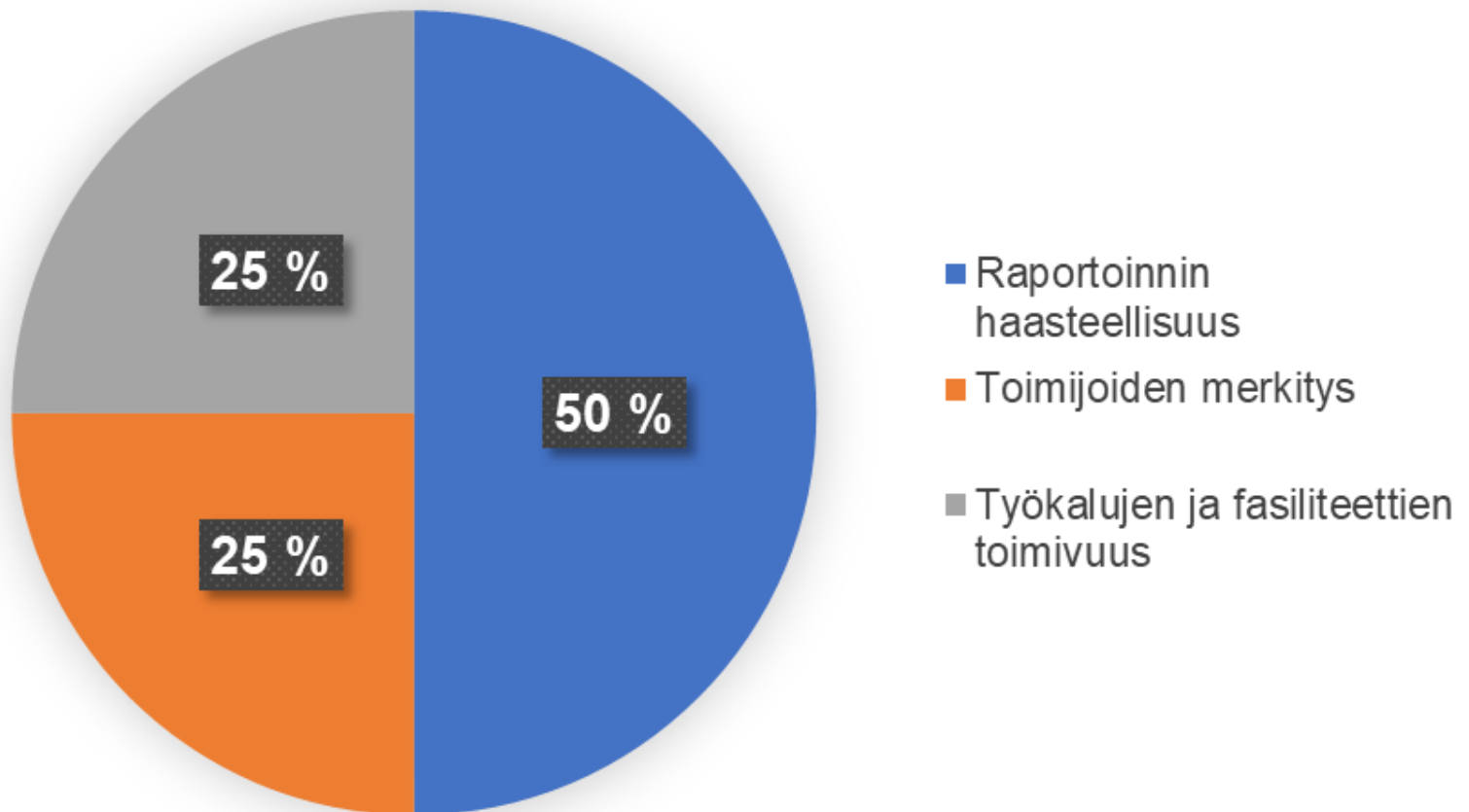
”Se, että siitä voi saada rahaa, on selkeä porkkana. Kun kunnille tulee energiatehokkuuteen liittyviä investointeja, niin halutaan korotettua energiatukea.” (H4b.)

”Ehkä niiden kautta ja muiden hankkeiden kautta kokonaisuutena on muodostunut osa kaupunkimme jokapäiväistä toimintaa. Se on ehkä se kaikkein suurin hyöty. Se, että sopimuksen myötä tulleet tuet ovat tärkeitä juttuja. / - / Sopimus on tietynlainen sapluuna raportoida asioita. Se on osa sitä normaalia toimintaa, ja se on tosi strateginen osa normaalia toimintaa. Se on se merkittävä kehitysaskel, joka on tehty tämän viimeisen sopimuskauden aikana: systemaattinen tapa. Meilläkin henkilöstössä se on normaali ajatusmalli, että ei ole joku tällainen, että on pakko tehdä. Kai se jollakin tavalla on sellainen kansallinen foorumi/verkosto. Jos olisi kokonaan ulkopuolella, niin olisi vaikea päästä selville hyvistä hankkeista/käytännöistä.” (E1a&2.)

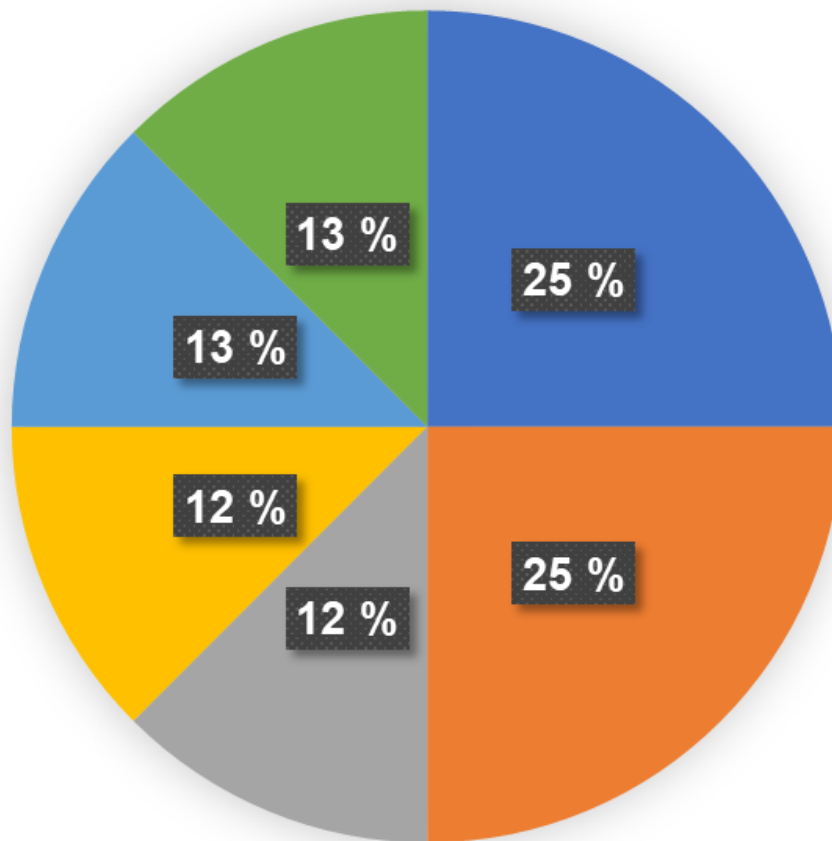
”Hyvä myös tiedonsaannin kautta. Sopimus ja raportointi tuottaa sellaista tietoa, mitä ei tulisi tavallisen arki työn kautta kerättyä. Yllä: vaikutukset omalla toiminnalla; antaa laajempaa näkökulmaa asioihin, mistä oma toiminta muodostuu ja mihin onkaan vaikutuksia. Päättäjille tärkeät eurot tulevat peliin; näkee rahalliset vaikutukset.” (H12 a+b.)

”Se on joka tapauksessa pitänyt asiaa esillä. Kyllä. Näen pidemmän aikavälin hyötynä. Myös henkinenkin hyöty. Asian yleisenä edistäjänä vähintäänkin hyödyllisenä.” (H13b.)

Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen haasteet - keskeiset tekijät

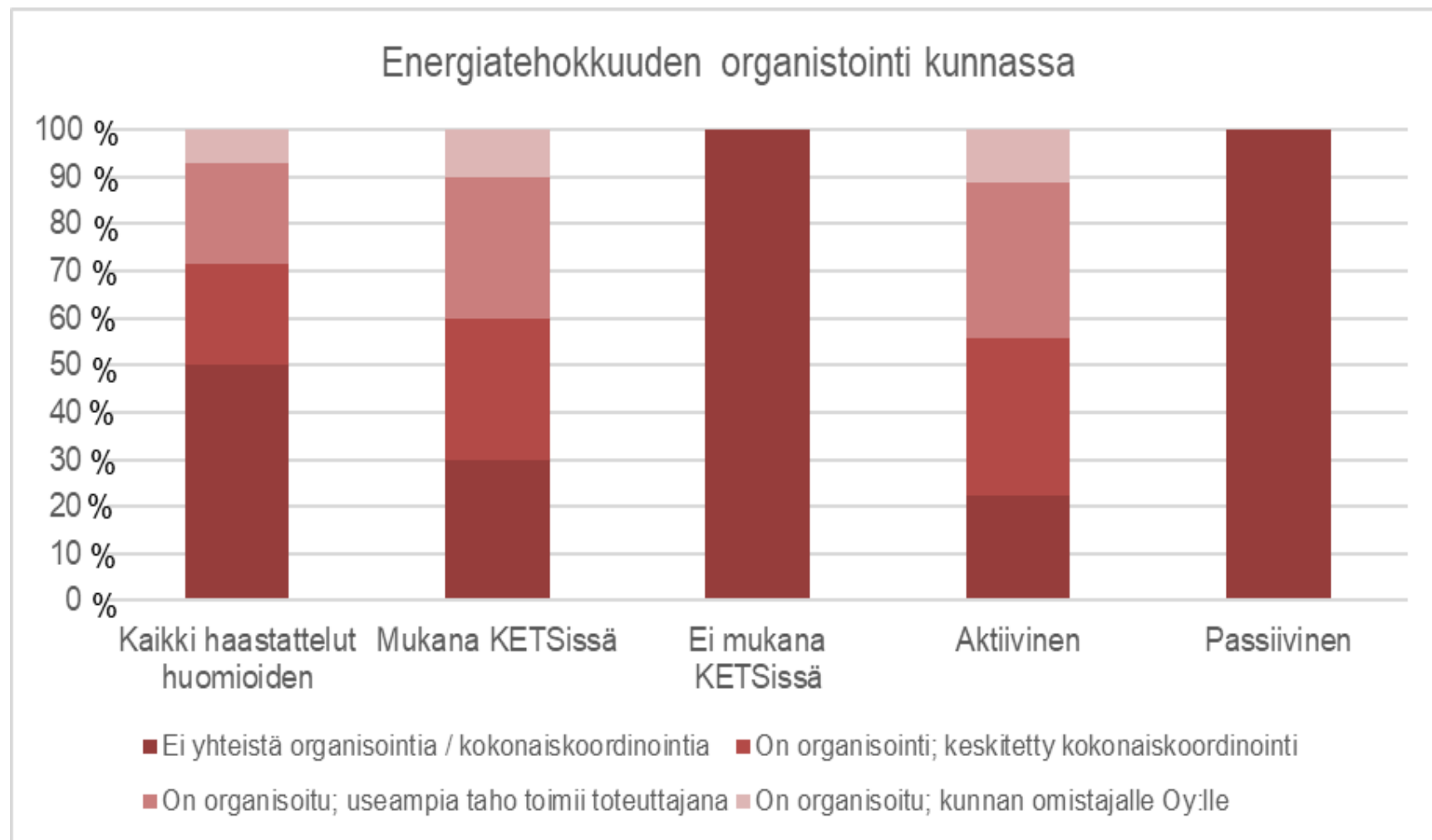

Raportoinnissa tunnistetut haasteet

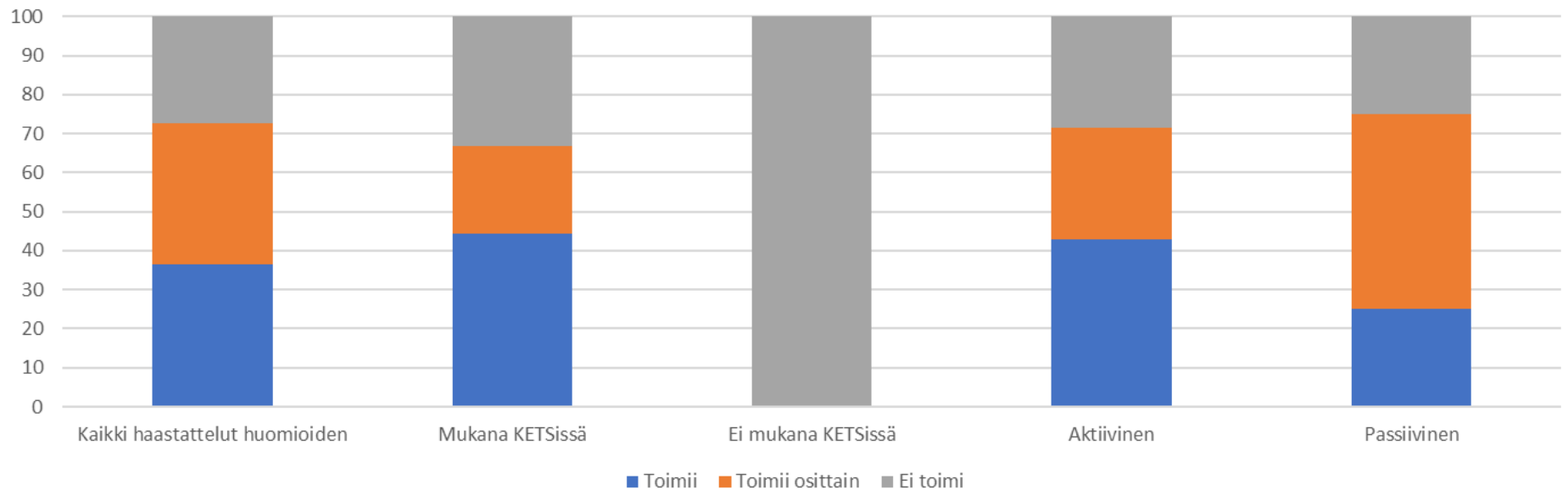

- Raportointi haasteellista; tietojen kerääminen kunnassa melkein mahdotonta
- Raportoinnin laatiminen Motiva-pohjalle ei palvele kuntien tarpeita; tarve reaaliaikaiseen tiedon saatavuuteen ja hyödynnettävyyteen
- Raportointitavan tiedon saatavuus omaan käyttöön tarpeellista; tietojen esittäminen kaupungin toimijoille ja rinnakkaisasetteluksi sopimusten kesken
- Käytettävyydessä kehitettävää; tarve nähdä kulutukset ja säästöt, ei vain tehtyjä toimenpiteitä
- Yksittäisen ajoneuvon polttoainetietojen saanti työstä, kun kulkuneuvot useimmiten liisattuja
- Raportointi on todella työlästä

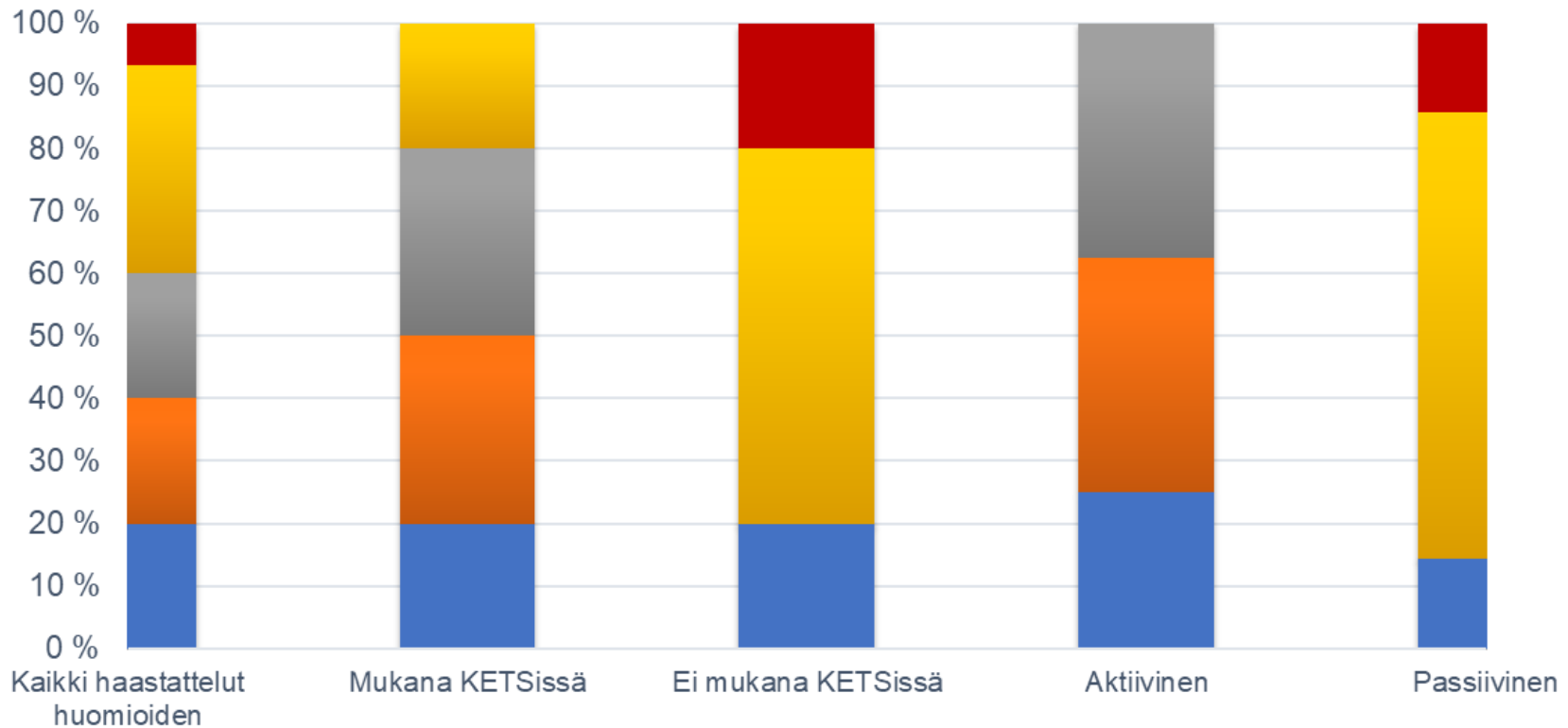
Energiatehokkuuden organisointi kunnassa haastattelujen perusteella

Energiatohokkuuden organisoinnin toimivuus kunnassa huomioiden kunnan mukana olo KETSissä ja aktiivisuus sitoumuksissa

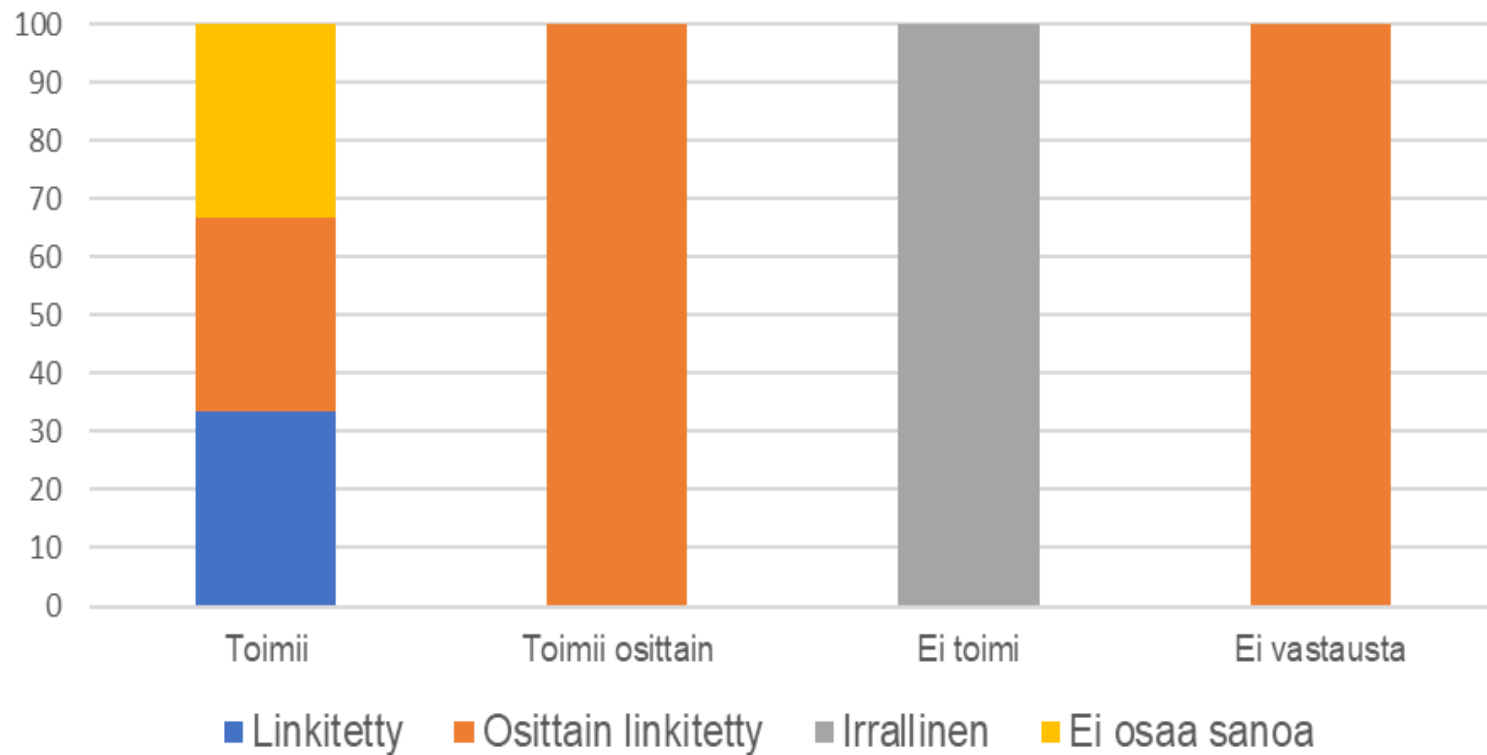

Toimintatavat energiatehokkuuden edistämistyössä

- Ei osaa sanoa
- Ei ole yhteistä tiimiä/työskentelytapaa
- Useita eri tiimejä, joissa edustettuina eri henkilöitä
- Energiatehokkuusasiat käsitellään kuntaorganisaation rakenteen mukaisissa ryhmissä
- Muodostettu erillinen tiimi

Kunnan energiatehokkuuden edistämisen toimivuus verrattuna energiatehokkuussopimuksen integrointiin kunnan muiden toimintojen kanssa

Yhteenveto

- Sitoumukset ja KETS koetaan selvästi hyödyllisiksi; selkeitä konkreettisia hyötyjä tunnistettu, kuten myös haasteita.
- Sitoumukset moninaisia, energiatehokkuus vahvasti mukana useammassa
- Selvityksen tulokset pohjautuvat haastatteluihin (toteutus syksy 2016 ja alkuvuosi 2017)
 - > tilanne voinut muuttua kunnissa
- Selvitys: <http://lutpub.lut.fi/handle/10024/156099>

Motiva